

Πρώτη ετήσια έρευνα και μελέτη για τις σύγχρονες αθλητικές επιχειρήσεις

Αναγκαία η εταιρική διακυβέρνηση για τις ποδοσφαιρικές ομάδες

Τετάρτη, 14 Ιουλίου 2010 07:00

URL: <http://www.naftemporiki.gr/news/redirstory.asp?id=1842346>

Οι πρόσφατες διοικητικές μεταρρυθμίσεις κορυφαίων ΠΑΕ (διαδοχή Κόκκαλη στον Ολυμπιακό, προβλήματα πολυμετοχικότητας στον Παναθηναϊκό) καταδεικνύουν την ανάγκη άμεσης υιοθέτησης πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης.

Τα τελευταία χρόνια, η εταιρική διακυβέρνηση των ποδοσφαιρικών συλλόγων παγκοσμίως έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης με αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις. Το γεγονός αυτό, οφείλεται κυρίως στην τεράστια εισροή επενδυτικών κεφαλαίων στις ποδοσφαιρικές ομάδες, η οποία έχει δημιουργήσει τη λεγόμενη «ποδοσφαιρική βιομηχανία».

Υπέρογκα ποσά για μεταγραφές, τεράστιες επενδύσεις από μεγάλες εταιρίες αθλητικών ειδών αλλά και τεράστια έσοδα από τηλεοπτικά δικαιώματα είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου ποδοσφαίρου.

Στην Ελλάδα, η καθιέρωση ενός συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης που θα προσαρμοζόταν και θα εντάσσονταν στις πρακτικές διοίκησης των ποδοσφαιρικών ομάδων, θα βοηθούσε τις ποδοσφαιρικές ανώνυμες εταιρείες να βελτιώσουν τις δομές και τις διαδικασίες διοίκησής τους. Οι πρόσφατες διοικητικές μεταρρυθμίσεις κορυφαίων ΠΑΕ (διαδοχή Κόκκαλη στον Ολυμπιακό, προβλήματα πολυμετοχικότητας στον Παναθηναϊκό) καταδεικνύουν την ανάγκη άμεσης υιοθέτησης πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης. Ένα τέτοιο σύστημα θα πρέπει να είναι απλό στο σχεδιασμό του και με χαμηλό κόστος εφαρμογής. Το σίγουρο πάντως είναι ότι με κάθε τέτοια ενέργεια θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η πολιτισμική κουλτούρα της εκάστοτε χώρας. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ελλάδας, όπου η ταύτιση των φιλάθλων με τις ομάδες πολλές φορές φτάνει στα όρια της λατρείας, η υιοθέτηση μορφών εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να είναι αν μη τι άλλο προσεκτική.

Ο Έλληνας φίλαθλος δύσκολα θα μπορέσει να δεχθεί την υπόσταση της ομάδας του σαν μιας 'επιχείρησης' στην οποία ηγούνται μια ομάδα τεχνοκρατών οι οποίοι δεν ταυτίζονται με την 'ιδέα' της. Επιπλέον, το 'who is who' των ανθρώπων που εμπλέκονται με τη διοίκηση των ελληνικών ΠΑΕ είναι ασαφές καθώς τα ΔΣ των περισσότερων αποτελούνται κυρίως από στελέχη χωρίς πολλές φορές την κατάλληλη, έστω και βασική, γνώση σε θέματα διοίκησης.

Οι ποδοσφαιρικές εταιρείες είναι μια ιδιαίτερη μορφή επιχείρησης αφού οι ποδοσφαιρικές ομάδες πρέπει ταυτόχρονα να δρουν σαν μια αυτοτελή επιχείρηση αλλά και σαν αθλητικό σωματείο που σκοπό έχει τη διάκριση σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Προκειμένου λοιπόν να αντιμετωπιστεί αυτή η πρόκληση, οι δομές εταιρικής διακυβέρνησης αποτελούν σημαντικό παράγοντα. Η ανάπτυξη και η υιοθέτηση ενός πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης στις ελληνικές ΠΑΕ, εφάμιλλης ή όχι του αγγλικού προτύπου, ίσως να αποτελούσε αρωγό για την υιοθέτηση παρόμοιων πρακτικών και σε χώρες της Βαλκανικής, μιας και στην Ευρώπη (Αγγλία, Ισπανία, Ιταλία κ.α.) η διαδικασία υιοθέτησης τέτοιων κανόνων έχει προ πολλού αρχίσει.

Στο ευρωπαϊκό ποδοσφαιρικό στερέωμα, υπάρχουν παραδείγματα μεγάλων αθλητικών συλλόγων, (Τσέλσι, Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, Ρεάλ Μαδρίτης, Μπαρτσελόνα, Γιουβέντους, Μίλαν, Ίντερ κ.α) εισηγμένων ή μη στα χρηματιστήρια του εξωτερικού, όπου η υιοθέτηση πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης είχε θετικές επιπτώσεις. Αυτά τα παραδείγματα θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν για να σχεδιαστεί ένα νομικό πλαίσιο με διαφορετικές διατάξεις ανάλογα:

« με το εάν τα αθλητικά σωματεία δεν είναι εισηγμένα (σε αυτή την περίπτωση ανήκει η Ελλάδα),

« με το μέγεθός τους, καθώς επίσης και

« με το εάν υπάρχει συμμετοχή της βάσης (φίλαθλοι) στη διοίκηση κάτι που αποτελεί «τάση» τα τελευταία χρόνια και στις ελληνικές ΠΑΕ (Ολυμπιακός, Παναθηναϊκός, ΑΕΚ), δυστυχώς με όχι αναμενόμενα αποτελέσματα, όπως πληροφορούμαστε από τα δημοσιεύματα των τελευταίων ημερών.

Μεταβλητές που αναλύθηκαν

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις εξής μεταβλητές:

Ο δρ. Δημήτριος Ν. Κουφόπουλος. « Τον αριθμό των συνολικών θέσεων των Δ.Σ.,

« Την επαγγελματική ιδιότητα των μελών των Δ.Σ.,

« Τον αριθμό αντρών - γυναικών στα Δ.Σ.,

« Το μέγεθος του Δ.Σ. όπως αυτό αποτυπωνόταν στις 31/12 κάθε χρόνου

« Το μέσο μέγεθος του Δ.Σ.,

« Τη μέση διάρκεια θητείας όλων των μελών Δ.Σ.,

« Τη μέση διάρκεια θητείας των μελών Δ.Σ. (μη συμπεριλαμβανομένου της θητείας των προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων)

« Τον αριθμό των θέσεων προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων,

« Το φύλο των προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων,

« Τη μέση διάρκεια θητείας των προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων,

« Τη μέση διάρκεια θητείας των προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων που υπηρέτησαν αποκλειστικά στις θέσεις αυτές

Ο κ. Βασίλειος Θ. Ζούμπος.

« Το διαχωρισμό ή μη των ρόλων του προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου,

« Την ύπαρξη κοινών μελών κατά την ίδια χρονική στιγμή σε πάνω από ένα Δ.Σ

Αποτελέσματα

Μέλη Δ.Σ και ποιοτικά χαρακτηριστικά (φύλο, επάγγελμα)

Ο συνολικός αριθμός θέσεων Δ.Σ. στις ελληνικές ΠΑΕ κατά τα έτη 2005 - 2009 ήταν 372, ενώ αξιοσημείωτο όσο και αναμενόμενο ήταν το γεγονός ότι δεν υπήρξε καμία κινητικότητα ανάμεσα στα μέλη (μεταπήδηση σε άλλο Δ.Σ.), ούτε καμία ταυτόχρονη συμμετοχή σε περισσότερα από ένα διοικητικά συμβούλια. Κατά μέσο όρο, υπήρξαν 15,5 θέσεις σε κάθε Δ.Σ. ελληνικού ποδοσφαιρικού συλλόγου, ενώ η πλειοψηφία (70,8%) των Δ.Σ. είχε στις τάξεις της μέχρι είκοσι μέλη. Χωρίς εκπλήξεις η αντιπροσώπευση των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των ΠΑΕ με μόλις 13 παρουσίες του 'ασθενούς φύλου' και μέσο όρο 0,54 σε κάθε Δ.Σ., αποδεικνύοντας πως η συμμετοχή σε αυτά είναι καθαρά «αντρική υπόθεση». Για του λόγου το αληθές, βρέθηκαν 359 άντρες (96,5% επί συνόλου μελών Δ.Σ) με μέσο όρο 14,96 άντρες ανά διοικητικό συμβούλιο.

Μία ενδιαφέρουσα μεταβλητή που αναλύθηκε στην παρούσα έρευνα και που ρίχνει φως στο «who is who» των ελληνικών ΠΑΕ ήταν η επαγγελματική ιδιότητα των μελών των Δ.Σ. Η ομαδοποίηση και κατανομή των επαγγελματιών έγινε με βάση την κατηγοριοποίηση των επαγγελματιών σε παγκόσμιο επίπεδο που έχει δημιουργήσει ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (International Labor Organization, ILO) με την ονομασία «International Standard Classification of Occupations (ISCO-08)». Από τα 372 συνολικά μέλη βρέθηκαν στοιχεία για τα μισά σχεδόν (172 μέλη). Τα ευρήματα έδειξαν ότι η πλειοψηφία (43.3%) ανήκει στην κατηγορία «Διευθυντές», ενώ ακολουθεί η κατηγορία «Επαγγελματίες» με 24%. Τέλος, σημαντικό ποσοστό 17,1% κατέχει η κατηγορία «Υποστηρικτικό Προσωπικό». Ας σημειωθεί ότι υπάρχουν και άλλες κατηγορίες με πολύ μικρότερα ποσοστά, ενώ ένα ποσοστό 9,6% είχε αδιευκρίνιστο επάγγελμα σύμφωνα πάντα με την κατηγοριοποίηση που αναφέρθηκε παραπάνω.

Αριθμός και φύλο προέδρων και διευθυνόντων συμβούλων

Ο συνολικός αριθμός θέσεων προέδρων ήταν 42, με μέσο όρο 1,75 για κάθε Δ.Σ. ΠΑΕ. Όπως αναφέρθηκε στην περιγραφή των μεταβλητών που εξετάστηκαν, η μελέτη αυτή ερευνήσε επιπλέον τον ακριβή αριθμό των λεγόμενων «αποκλειστικών προέδρων», αυτών δηλ. οι οποίοι υπηρέτησαν αποκλειστικά στη θέση αυτή. Να σημειωθεί ότι σε περίπτωση δυαδικότητας (οι ρόλοι του προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου ασκούνται από το ίδιο πρόσωπο), θεωρήσαμε εξ ορισμού το πρόσωπο αυτό σαν πρόεδρο και όχι σαν διευθύνοντα σύμβουλο. Ο αριθμός, λοιπόν, των «αποκλειστικών» προέδρων ταυτίστηκε με αυτόν των προέδρων. Αναλυτικότερα, βρέθηκαν 13 Δ.Σ. στα οποία δεν υπήρξε καμία αλλαγή προέδρου κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005-2009, ενώ 7 Δ.Σ. προέβησαν σε αλλαγή προέδρου μία φορά. Επίσης, δύο Δ.Σ. άλλαξαν τον πρόεδρο τους δύο φορές ενώ βρέθηκαν και δύο ποδοσφαιρικές ομάδες που η καθεμιά τους είχε αλλάξει τον πρόεδρο 3 και 4 φορές αντίστοιχα.

Αντίστοιχη μελέτη έγινε και για τους διευθύνοντες συμβούλους. Έτσι βρέθηκαν συνολικά 44 θέσεις διευθύνοντων συμβούλων με μέσο όρο 1,8 σε κάθε ΠΑΕ. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξαν 11 Δ.Σ. τα οποία εμπιστεύθηκαν τον ίδιο διευθύνοντα σύμβουλο για όλη τη χρονική περίοδο, ενώ σε αντίθεση 7 Δ.Σ. άλλαξαν τον διευθύνοντα σύμβουλο τους μία φορά. Επιπρόσθετα, βρέθηκαν 5 Δ.Σ. στα οποία ο ρόλος του διευθύνοντα συμβούλου άλλαξε δύο φορές ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι βρέθηκε ένα Δ.Σ. το οποίο προέβη σε τρεις αλλαγές διευθύνοντα συμβούλου.

Αντίστοιχα με τον αριθμό των «αποκλειστικών» προέδρων μελετήθηκε και ο αριθμός των «αποκλειστικών» διευθύνοντων συμβούλων, αυτών δηλ. που απασχολήθηκαν στο ρόλο αυτό και μόνο. Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν ότι υπήρξαν 19 «αποκλειστικοί διευθύνοντες σύμβουλοι», με μέσο όρο 1,35 σε κάθε ΠΑΕ. Συγκεκριμένα, σε 10 Δ.Σ. ο αποκλειστικός CEO παρέμεινε ο ίδιος, σε 3 Δ.Σ. άλλαξε μόνο μία φορά, ενώ σε ένα Δ.Σ. υπήρξαν δύο αλλαγές.

Όσον αφορά το φύλο των προέδρων και διευθύνοντων συμβούλων δεν υπήρξε καμία γυναίκα που να υπηρέτησε στα αξιώματα αυτά, επιβεβαιώνοντας για μια ακόμη φορά ότι οι υψηλές ιεραρχικές θέσεις στα ελληνικά Δ.Σ. είναι «αποκλειστικό προνόμιο» των ανδρών.

Μέση διάρκεια θητείας μελών

Η μέση διάρκεια θητείας όλων των μελών κάθε Δ.Σ. ήταν 18,3 μήνες. Σε 6 από τις 24 ΠΑΕ (ποσοστό 25%) τα μέλη υπηρέτησαν στο Δ.Σ. μέχρι 12 μήνες, ενώ στην πλειονότητα των ΠΑΕ (14 ή 58,2%) τα μέλη τους υπηρέτησαν για περισσότερο από 12 μήνες αλλά παραιτήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν σε λιγότερο από 2 χρόνια.

Επίσης, υπήρξαν 3 ΠΑΕ (ποσοστό 12,5%) στις οποίες τα μέλη τους παρέμειναν στο Δ.Σ. από 2 έως 3 χρόνια και μια ΠΑΕ (4,3%) όπου τα μέλη υπηρέτησαν για περισσότερο από 3 χρόνια (Διάγραμμα 1). Τέλος, τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι η ελάχιστη θητεία μέλους Δ.Σ. ήταν 5,8 ενώ η μέγιστη 40,2 μήνες.

Μέση διάρκεια θητείας μελών Δ.Σ.

Στην παρούσα έρευνα εξετάσαμε και τη μέση διάρκεια μελών Δ.Σ. μη συμπεριλαμβανομένου του προέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου. Παρατηρήθηκε λοιπόν, ότι με την εξαίρεση από τη μέτρηση της μεταβλητής αυτής των θητειών των δύο θέσεων, ο μέσος όρος θητείας για τα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. σημείωσε μικρή πτώση (17,6 από 18,3 μήνες).

Όσον αφορά στη μέση θητεία των προέδρων Δ.Σ. αυτή ήταν 21,7 μήνες, με ελάχιστη θητεία 5,3 μήνες και μέγιστη 48 μήνες. Πιο συγκεκριμένα, σε 8 ΠΑΕ (ποσοστό 33,3%) οι πρόεδροι των Δ.Σ. υπηρέτησαν μέχρι ένα χρόνο, ενώ 9 (ποσοστό 37,5%) είχαν στο Δ.Σ. τους προέδρους για χρονική διάρκεια από ένα έως δύο χρόνια. Επίσης, σε 4 Δ.Σ. ΠΑΕ (ποσοστό 16,7%) οι πρόεδροι κατείχαν το αξίωμά τους από δύο έως τρία έτη. Σημαντικό εύρημα της έρευνας ήταν ότι βρέθηκαν επίσης 3 ΠΑΕ (ποσοστό 12,5%) όπου ο ίδιος πρόεδρος παρέμεινε στην κορυφή του Δ.Σ. από 3 έως 4 έτη. Επεκτείνοντας την έρευνα μας στους «αποκλειστικούς προέδρους» βρήκαμε ότι η μέση θητεία τους ήταν ελαφρά μικρότερη από αυτήν των Προέδρων (20,29 από 21,7 μήνες) ενώ η κατανομή της μέσης διάρκειας θητείας τους ήταν

παρόμοια με αυτής των προέδρων.

Από την άλλη, η μέση θητεία των διευθύνοντων συμβούλων ήταν 20,03 μήνες με ελάχιστη θητεία 5,5 μήνες και μέγιστη 48 μήνες. Σε 8 Δ.Σ. (ποσοστό 33,3%) ο διευθύνων σύμβουλος παρέμεινε στη θέση του μέχρι ένα χρόνο, ενώ σε 10 Δ.Σ. (ποσοστό 41,7%) ο διευθύνων σύμβουλος υπηρέτησε για χρονικό διάστημα από ένα έως δύο χρόνια. Επίσης, σε 3 ΠΑΕ (ποσοστό 12,5%) παρατηρήθηκε θητεία διευθύνοντων συμβούλων από δύο έως τρία χρόνια, ενώ σε ίδιο αριθμό ΠΑΕ ο διευθύνων σύμβουλος παρέμεινε στη θέση του από τρία έως τέσσερα χρόνια.

Όσον αφορά την κατηγορία των «αποκλειστικών διευθύνοντων συμβούλων», η μέση θητεία ήταν 15,08 μήνες, με ελάχιστη θητεία 3 μήνες και μέγιστη 48 μήνες. Αναλύοντας τα ευρήματα της έρευνας, από τις 14 συνολικά ομάδες που είχαν στην σύνθεση των Δ.Σ. τους την συγκεκριμένη κατηγορία διευθύνοντων συμβούλων, βρέθηκαν 8 (ποσοστό 57,1%) στις οποίες οι παραπάνω είχαν θητεία μέχρι 12 μήνες, ενώ σε 3 (ποσοστό 21,5%) θητεία που κυμαινόταν από 12 έως 24 μήνες. Παράλληλα, υπήρξαν 2 ομάδες (ποσοστό 14,3%) στις οποίες οι συγκεκριμένοι παρέμειναν στη θέση τους από 2 έως 3 χρόνια, ενώ σε μία ο «αποκλειστικός» διευθύνων σύμβουλος υπηρέτησε από 3 έως 4 χρόνια.

Μέγεθος διοικητικού συμβουλίου

Το μέσο μέγεθος των Δ.Σ. στις ελληνικές ΠΑΕ, όπως διαμορφωνόταν στις 31/12 κάθε έτους, ήταν μεταξύ επτά και δέκα μελών (συγκεκριμένα 7,87 το 2005, 8,62 το 2006, 8,25 το 2007, 9,31 το 2008 και τέλος 8,44 το 2009) - το οποίο είναι υψηλότερο σε σχέση με το μέσο μέγεθος των Δ.Σ. των εισηγμένων εταιρειών (7,8 μέλη το 2006, 7,9 για τα έτη 2007 και 2008, ΕΠΕΔ). Το μέσο μέγεθος Δ.Σ. των 24 ελληνικών ΠΑΕ που εξετάστηκαν την περίοδο 2005 - 2009 ήταν 8,4 μέλη, με την πλειοψηφία (15 ή 62,5%) να έχουν προτίμηση για διοικητικά συμβούλια μέχρι 9 μέλη ενώ 9 ΠΑΕ (ποσοστό 37,5%) να έχουν περισσότερα από εννέα και μέχρι δεκατέσσερα μέλη στη σύνθεσή τους (Διάγραμμα 2).

Μέσο μέγεθος Δ.Σ.

Διαδικότητα και διαχωρισμός των ρόλων προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου

Η διαδικότητα ή ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου, έτσι όπως καταγράφηκε στις 31/12 κάθε έτους, κατέδειξε ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου 2005 - 2009 τα ποσοστά παρουσιάζουν μεταβολές. Συγκεκριμένα το ποσοστό της διαδικότητας κυμάνθηκε μεταξύ 50-62,5% ενώ του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων μεταξύ 37,5 και 50%.

Υπαρξη ιδίων προσώπων σε διαφορετικά Δ.Σ.

Η μη ύπαρξη ιδίων προσώπων σε διαφορετικά Δ.Σ. ήταν αναμενόμενη, αφού οι συναισθηματικοί δεσμοί μεταξύ των μελών του εκάστοτε Δ.Σ. και της «ιδέας» της ομάδας που εκπροσωπούν τους «αποτρέπουν» από το να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε διαφορετικό Δ.Σ.

Συμπεράσματα

Στόχος της μελέτης αυτής ήταν να ρίξει φως στα χαρακτηριστικά των Δ.Σ. των ελληνικών ΠΑΕ της Super League, κατά την περίοδο 2005 - 2009. Επιγραμματικά, η έρευνα κατέδειξε ότι οι κατά τη διάρκεια των πέντε αυτών χρόνων, η μέση διάρκεια θητείας των μελών Δ.Σ. των ΠΑΕ ήταν περίπου 18 μήνες, ενώ αυτή των προέδρων και διευθύνοντων συμβούλων κυμάνθηκε μεταξύ 20-22 μηνών. Όσον αφορά τους διευθύνοντες συμβούλους και προέδρους που υπηρέτησαν αποκλειστικά τους ρόλους αυτούς, οι μέσες θητείες ήταν 15 και 20 μήνες αντίστοιχα. Η παρουσία των γυναικών στα Δ.Σ. (13 συνολικά) ήταν η χαμηλότερη που έχει παρατηρηθεί, συγκριτικά με τις έρευνες που έχει πραγματοποιήσει το Παρατηρητήριο Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΠΕΔ) για διάφορους κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας (Εισηγμένες, ΔΕΚΟ, Ναυτιλιακές). Το μέσο μέγεθος των Δ.Σ. των ΠΑΕ κατά τη διάρκεια των ετών 2005 - 2009 κυμάνθηκε από 7-10 μέλη ενώ οι ΠΑΕ φαίνεται ότι εμπιστεύονται για τις κορυφαίες θέσεις του Δ.Σ. (πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο) το ίδιο πρόσωπο. Τέλος, ένα ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί η μη ύπαρξη μελών σε περισσότερα από ένα Δ.Σ. διαφορετικών ομάδων, πράγμα που καταδεικνύει τους ισχυρούς δεσμούς των στελεχών αυτών με την «ιδέα» της κάθε ομάδας που υπηρετούν.

Συμπερασματικά, η υιοθέτηση κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης κρίνεται αναγκαία για τις ελληνικές ποδοσφαιρικές ομάδες, αν θέλουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές δίπλα σε ισχυρά τεχνοκρατικά lobby που κυριαρχούν στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο. Η εταιρική διακυβέρνηση δεν πρέπει να δράσει αποτρεπτικά στους έλληνες επιχειρηματίες που χειρίζονται την τύχη του ελληνικού ποδοσφαίρου, αλλά θετικά προς όφελος τους αλλά και του φιλαθλου κόσμου. Ελπίζουμε η μελέτη αυτή να ληφθεί υπόψη από τους ιθύνοντες του ποδοσφαίρου και να αποτελέσει την αρχή μίας προσπάθειας για την υιοθέτηση πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης στο ελληνικό ποδόσφαιρο.

ΔΡ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ*, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΖΟΥΜΠΟΣ **

*Ο δρ. Δημήτριος Ν. Κουφόπουλος (BSc, MBA, PhD, MCMI, MCSI, FIBC) είναι αν. καθηγητής στη Σχολή Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μπρουνέλ (Brunel University) του Ηνωμένου Βασιλείου, στη Στρατηγική των Επιχειρήσεων, και επιστημονικός διευθυντής του Ελληνικού Παρατηρητηρίου Εταιρικής Διακυβέρνησης ΕΠΕΔ (www.hocg.eu).

Στη 19χρονη ακαδημαϊκή του καριέρα έχει διδάξει σε αγγλικά και αμερικανικά πανεπιστήμια και έχει πιστοποιηθεί ως εξ-αποστάσεως εκπαιδευτής. Συμμετέχει στην συντακτική επιτροπή πολλών ακαδημαϊκών περιοδικών και έχει δημοσιεύσει πλέον των εκατό άρθρων σε συνέδρια, συλλογικούς τόμους και ακαδημαϊκά περιοδικά. Έχει συστήσει εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων (Gnosis Management Consultants, www.gnosisconsultants.com), με έδρα το Λονδίνο και αντικείμενο εργασιών τη Στρατηγική και Εταιρική Διακυβέρνηση των Επιχειρήσεων.

**Ο Βασίλειος Θ. Ζούμπος, (BSc, MBA, MCIPR) είναι ερευνητής του Ελληνικού Παρατηρητηρίου Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΕΠΕΔ) (υπεύθυνος για έρευνες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση στο Δημόσιο Τομέα, τη Ναυτιλία και τον Αθλητισμό) και εργαστηριακός συνεργάτης στα ΤΕΙ Πειραιά. Σπούδασε Οικονομικά στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (πρώην ΑΣΟΕΕ) και έλαβε το μεταπτυχιακό του στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA) από το University of Kentucky, USA. Παράλληλα, έχει πιστοποιηθεί από το Chartered Institute of Public Relations (CIPR) ,UK σε θέματα εταιρικής επικοινωνίας. Έχει δημοσιεύσει αρκετά άρθρα σε επιστημονικά συνέδρια και ακαδημαϊκά περιοδικά.

***Οι ερευνητές του ΕΠΕΔ κ.κ., Ιωάννης Π. Γκλιάνης , Ευδοκία Χ. Τσώνη, Νίκη Αγαλιώτη, Δήμητρα Θανασουλα και Μαρία Αργυροπούλου συνετέλεσαν στη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων καθώς και στη συγγραφή της έρευνας αυτής.

Μεθοδολογία - Δείγμα

Η τρέχουσα μελέτη επικεντρώθηκε στις ελληνικές ΠΑΕ και περιέχει στοιχεία από 24 ποδοσφαιρικές ομάδες οι οποίες αγωνίστηκαν, έστω για μία χρονιά, στο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα της Super League κατά την περίοδο 2005 - 2009. Η έρευνα βασίστηκε σε δευτερογενή στοιχεία ενώ η συλλογή των δεδομένων έγινε από τα Φύλλα Εφημερίδος της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ, Τεύχος Α.Ε-ΕΠΕ), όπως αυτά δημοσιεύθηκαν στην ιστοσελίδα του εθνικού τυπογραφείου (www.et.gr). Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος, η έρευνα έδειξε ότι η πλειοψηφία προέρχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Πιο συγκεκριμένα, το 37,5% των ομάδων προέρχεται από την ευρύτερη περιοχή Αθηνών - Πειραιώς, ενώ το 20,8% από τη Θεσσαλονίκη. Επιπροσθέτως, υπάρχουν ομάδες από τις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδος με ένα μεγάλο ποσοστό (16,7%) να έχει έδρα τη Βόρεια Ελλάδα, ενώ ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό (8,3%) η Κεντρική Ελλάδα και η Κρήτη. Τέλος, οι περιφέρειες της Νότιας και Δυτικής Ελλάδας εκπροσωπούνται από μία ομάδα η καθεμία (συνολικό ποσοστό 8,4%). Ένα ακόμα σημαντικό ποιοτικό στοιχείο του δείγματος είναι ο χρόνος και η ηλικία των ποδοσφαιρικών συλλόγων. Ο μέσος όρος ηλικίας είναι 69,2 έτη, ενώ η πλειονότητα των ομάδων ήτοι 41,7% έχουν συσταθεί μεταξύ 40 και 60 ετών. Επίσης, το 16,6% έχει ιστορία μεταξύ 61 και 80 ετών, ενώ άλλο ένα 29,2% μεταξύ 81 και ενός αιώνα περίπου. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι 12,5% των ομάδων είναι «υπεραιωνόβιες» με ηλικία που κυμαίνονταν από 101 έως 120 ετών.

© 1996 - 2010, Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ - Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου του παρόντος web site με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.